

Vantaa Tikkurilan lukio

Tikkurilan lukion tasa-arvosuunnitelma 2016

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 TASA-ARVON EDISTÄMINEN

2.1 Oppilaitoksen tasa-arvotilanne

2.1.1 Opiskelijavalinnat

2.1.2 Opetuksen järjestäminen

2.1.3 Opiskelijoiden kurssi- ja ainevalinnat

2.1.4 Oppimateriaalit

2.1.5 Opintosuoritusten arviointi

2.1.6 Opintojen keskeyttäminen

2.1.7 Opinto-ohjaus ja opiskelijahuolto

2.1.8. Opiskelijoiden osallisuus

2.1.9. Tilaratkaisut

2.1.10 Oppilaitoksen ohjeet, suunnitelmat ja ohjelmat

2.2 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

2.3. Arvio aiempien toimenpiteiden toteutumisesta

3 YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

3.1 Arvio yhdenvertaisuuden toteutumisesta

3.1.1 Ikä

3.1.2 Etninen tausta, kieli ja kansalaisuus

3.1.3 Seksuaalinen suuntautuminen

3.1.4 Vammaisuus

3.1.5 Uskonto, vakaumus tai mielipide

3.2 Toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi

4 SEURANTA- JA PÄIVITYSSUUNNITELMA

1 JOHDANTO

Tasa-arvolain (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan oppilaitosten tulee vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa laatia tasa-arvosuunnitelma. Tämä tasa-arvosuunnitelma on laadittu syyslukukaudella 2016. Tasa-arvosuunnitelman laatimisessa on käytetty apuna kouluterveyskyselyjen tuloksia sekä Tikkurilan lukiossa Wilma-ohjelmiston avulla toteutetun kyselyn tuloksia

Oppilaitoksilla on tasa-arvon edistämässä suuri merkitys. Oppilaitokset ovat osaltaan merkittävässä asemassa pyrittäessä esimerkiksi työmarkkinoiden sukupuolen mukaisen jakautuneisuuden vähentämiseen. Tasa-arvon edistäminen on jatkuva prosessi, johon kuuluu tiedonkeruuta, hankitun tiedon tulkitsemista, päämäärien asettamista tulkintojen pohjalta ja järjestelmällistä päämääriin pyrkimistä.

2 TASA-ARVON EDISTÄMINEN

2.1 Oppilaitoksen tasa-arvotilanne

Tikkurilan lukiossa naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Sukupuolen perusteella ei aseteta epäedullisempaan asemaan opiskelijavalinnoissa (sisään pääsy perustuu keskiarvoon), opetusta järjestettäessä (kaikilla samat ohjeet, samat säännöt, sama kurssitarjotin ja samat mahdollisuudet opinto-ohjaukseen), opintosuoritusten arvioinnissa (opettajat alansa ammattitaitoisia asiantuntijoita, joita sitoo opetussuunnitelma ja alan lainsäädäntö) tai oppilaitoksen muussa toiminnassa.

Tikkurilan lukio pyrkii purkamaan ajattelutapoja ja käytäntöjä, jotka ohjaavat valitsemaan koulutuksen ja ammatin kaavamaisesti sukupuolen mukaan. Ainevalinnoilla on tässä tärkeä asema (ks. 2.1.3). Opinto-ohjauksen tarpeita on kartoitettu sukupuolittain (ks. 2.1.7) ja arvosanoja seurataan sukupuolittain (ks. 2.1.5).

Kouluterveyskyselyn perusteella seksuaalista häirintää kokeneita on aina joitakin. Siksi Tikkurilan lukio on tehnyt myös oman kyselyn 15-vuositasolle Wilmassa (tulokset alla). Sen perusteella seksuaalisväritteistä häirintää on melko vähän.

Taulukko 1

Kuluvana lukuvuonna minua (tai minulle)...

a) on tuijotettu seksuaalisesti häiritsevällä tavalla koulussa	3
b) on nimitelty seksuaalisesti halventavalla tavalla koulussa	2
c) on tehty seksuaalisesti häiritseviä ehdotuksia koulussa	0
d) on koulussa kosketeltu, vaikka en ole sitä halunnut	0
e) on pakotettu seksiin (tekijä koulusta tuttu)	0
f) on nettikiusattu seksuaalisesti häiritsevällä tavalla (tekijä koulusta tuttu)	0

Kysely ei paljasta, onko joku kokenut sekä tuijottamista että nimittelyä. Uhreissa on ainakin yksi tyttö ja ainakin yksi poika. Koulun ulkopuolella opiskelijat kokevat häirinnän uhkaa selvästi enemmän kuin koulussa.

2.1.1 Opiskelijavalinnat

Lukioon hyväksyminen tapahtuu hakijoiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvojen mukaisessa paremmuusjärjestyksessä. Haku- ja hyväksymisprosessi on valtakunnallinen eikä Tikkurilan lukio varsinaisesti valitse omia opiskelijoitaan. Lukioden opiskelijavalintaa koskevista säädöksistä voi kysyä lisää Opetushallituksesta.

Tikkurilan lukioon on viime vuosina hyväksytty 371-387 uutta opiskelijaa. Opiskelijoiden sukupuolirakenne on kehittynyt viimeisen kolmen vuoden aikana seuraavasti:

Taulukko 2

	tyttöjä	poikia	% tyttöjä	% poikia
2014 aloittaneet	217	164	57%	43%
2015 aloittaneet	232	139	62%	38%
2016 aloittaneet	216	171	56%	44%

Opiskelijoiden sukupuolirakenne on useimmiten lähes samanlainen riippumatta vuosiluokasta, joskin vuonna 2015 on selvä notkahdus poikien määrässä. Emme kuitenkaan osaa arvioida, mistä se johtuu, koska kyse on peruskoulujen arviointiperusteista.

2.1.2 Opetuksen järjestäminen

Tikkurilan lukiossa opetus järjestetään lähtökohtaisesti kaikille samalla tavalla: opiskelijat valitsevat itse aineensa ja kurssinsa ns. kurssitarjottimesta. Kurssitarjotin on

Suomen laajin, joten opiskelijoillamme on parhaat mahdollisuudet valita eri aine- ja kurssikombinaatioita. Pitkän matematiikan lopettaville opiskelijoille on esimerkiksi tarjolla normaalia myöhemmin alkavia kielikursseja.

Opetus- ja arviointimenetelmät ovat monipuolisia, minkä varmistaa mm. Vantaan kaupungin yhteinen opetussuunnitelma, jossa painotetaan monipuolisia menetelmiä. Monipuoliset menetelmät takaavat sen, ettei suosita vain yhtä tiettyä oppijatyyppeä tai yhtä sukupuolta.

Tarjoamme liikunnan pakollisia kursseja osin sukupuolittain, koska opiskelijat tahtovat niin. Kun 14-vuositason (2014 opintonsa aloittaneilta) kysyttiin, haluavatko he liikunnan kurssinsa oman sukupuolen ryhmässä vai sekaryhmässä, vastaukset jakaantuivat seuraavasti (taulukko 3). Luvuista ilmenee, että sekä tytöistä että pojista noin puolet haluaa liikkua ryhmässä, jossa on vain oman sukupuolen edustajia. Kuitenkin tytöistä selvästi isompi osa suosii oman sukupuolen ryhmiä. 16-vuositason luvut ovat melkein samat.

Taulukko 3

2014	vain omaa sukupuolta	sekaryhmä sopii
T	107 (56 %)	84 (44 %)
P	65 (44%)	83 (56 %)

2.1.3 Opiskelijoiden kurssi- ja ainevalinnat

Ainevalinnoilla on kenties eniten merkitystä tasa-arvon näkökulmasta, sillä jo varhainen segregoituminen näkyy niissä helposti. Tikkurilan lukiossa on päätetty seurata ja kehittää tiettyjä ainevalintoja aina kolme vuotta kerrallaan eli lukiosukupolven ajan. Seurannassa ovat olleet ruotsi, lukiossa alkavat kielet (=B3-kielet) ja fysiikka. Kuten seuraavasta taulukosta näkyy, B3-kielten suosio on käytännössä romahtanut eikä muutaman opiskelijan suoritusten sukupuolittain seuraaminen ole tarkoituksenmukaista, koska sattumalla on valtava vaikutus, jos otos on tänä vuonna kolme opiskelijaa ja ensi vuonna kaksi. **B3-kielten seuranta lopetetaan** kaikissa muissa kielissä paitsi B3-espanjassa, jossa on vielä jonkin verran opiskelijoita. Sama koskee A-saksaa, jota opiskelee vain muutama opiskelija. **Taulukon luvut viittaavat suoritettujen kurssien määrään.**

Taulukko 4

Pakolliset aineet	Suorituksia / Pojat	% suorituksista pojilla	Suorituksia / Tytöt	% suorituksista tytöillä
MAA Matematiikka, pitkä	1528 (2016)	54%	1300	46%
SAA A-saksa (seuranta lopetetaan)	42 (2016)	50%	42	50%
RUB B-ruotsi syv. kurssi 7	17 (2016)	25%	50	75%
Syventävät aineet	min 5 kurssia			
FY fysiikka	50	48%	55	52%
EAB3 B3-espanja	136	19%	565	81%
ITB3 B3-italia (seuranta lopetetaan)	6	8%	65	92%

LAB3 B3-latina (seuranta lopetetaan)	35	30%	83	70%
RAB3 B3-ranska (seuranta lopetetaan)	48	30%	111	70%

Tasa-arvotyöllä on Tikkurilan lukiossa saatu aikaan monia positiivisia muutoksia. Pitkässä matematiikassa tyttöjen osuus koko oppimäärän suorittaneista on kasvanut kymmenessä vuodessa yli 20 prosenttiyksiköllä, mikä on huomattava muutos. Tämä on saatu aikaan ohjauksella. **Fysiikkaa opiskelevien tyttöjen osuus on kasvanut 15 prosentista 52 prosenttiin.** Tosin fysiikkaa opiskelevia on heitänkin melko vähän.

Pakollisista aineista on jo aiemmin valittu tarkkailtavaksi yläkoulussa alkanut ruotsi. B-ruotsin kirjoittavien poikien määrä oli romahtanut jo aiemman tasa-arvosuunnitelman laatimisen aikaan. Tilanne on siinä mielessä parantunut, että nyt tytötkään eivät enää yhtä paljon ruotsia suorita. Taulukko 4 osoittaa, kuinka moni opiskelija suorittaa syventävän kurssin RUB7, joka tähtää ylioppilaskirjoituksiin: kurssin suorittaneita poikia on vain 17 ja tyttöjä liki kolminkertainen määrä 50. Tyttöjen määrä on kuitenkin pudonnut yli 30 % kahdessa vuodessa. Olemme kartoittaneet syitä: ruotsia ei koeta hyödylliseksi kieleksi tai sitten sitä ei haluta opiskella siksi, että yläkoulussa saavutetut taidot ovat jääneet lukion vaatimuksiin nähden liian vähäisiksi. Tyttöjen kehitys seuraa tässä poikien kehitystä, vaikka suorituksia on toistaiseksi enemmän.

Ylioppilaskoevalinnoissa tarkastellaan kevättä ja syksyä 2016. Taulukko 4 kuvaa sukupuolittain, kuinka moni on valinnut kirjoittaa mitkäkin aineet ja kuinka suuri osuus aineen kirjoittajista on tyttöjä tai poikia. Mukana ovat sekä syksy että kevät siksi, että tiettyjen aineiden, kuten A-englannin kirjoittaminen painottuu syksyyn. Syksyn osalta ei kuitenkaan ole laskettu, kuinka moni tyttö/poika kaikista tytöistä/pojista aineen kirjoittaa, koska syksyllä suurimmalla osalla on tutkinto kesken eikä näin ollen ole kokonaislukua, johon kirjoittajien määrää suhteellistaisi.

Taulukko 5

Kevään 2016 ja syksyn 2016 abiturienttien yo-koevalinnat

	Kaikki		Tytöt						Pojat					
	Yhteensä		Yhteensä		% kirjoittajista		% tytöistä kirjoittaa		Yhteensä		% kirjoittajista		% pojista kirjoittaa	
	K16	S16	K16	S16	K16	S16	K16	S16	K16	S16	K16	S16	K16	S16
Äidinkieli	294	37	172	18	59%	49%	90%		122	19	41%	51%	93%	
Suomi toisena kielenä	34	9	25	3	74%	33%	10%		9	6	26%	67%	7%	
2. kotim. kieli, ruotsi, keskipitkä	122	64	100	51	82%	80%	51%		22	13	18%	20%	17%	
2. kotim. kieli, ruotsi, pitkä	38	3	24	3	63%	100%	12%		14	0	37%	0%	11%	
Vieras kieli pitkä englanti	196	180	122	84	62%	47%	100%		74	96	38%	53%	100%	
Vieras kieli pitkä saksa	3	1	1	1					2	0				
Vieras kieli pitkä ranska	3	1	3	0					0	1				
Vieras kieli pitkä venäjä	2	3	1	2					1	1				

Matematiikka, pitkä	102	16	50	6	49%	38%	25%		52	10	51%	62%	40%	
Matematiikka, lyhyt	127	43	67	27	53%	63%	34%		60	16	47%	37%	46%	
Yhteensä														
Vieras kieli lyhyt ranska	26	0	23	0					3	0				
Vieras kieli lyhyt saksa	10	2	6	1					4	1				
Vieras kieli lyhyt venäjä	13	3	6	1					7	2				
Vieras kieli lyhyt espanja	16	3	14	2	88%		7%		2	1	12%		2%	
Vieras kieli lyhyt englanti														
Vieras kieli lyhyt italia	6	0	3	0					3	0				
Latina, lyhyt	5	0	5	0					0	0				
Yhteensä, lyhyet kielet														
Psykologia	40	22	33	15	83%	68%	17%		7	7	17%	32%	5%	
Filosofia	13	2	7	0	54%		4%		6	2	46%		5%	
Historia	87	67	39	24	45%	36%	20%		48	43	55%	64%	37%	
Fysiikka	39	7	9	1	23%	14%	5%		30	6	77%	86%	23%	
Biologia	27	41	19	21	70%	51%	10%		8	20	30%	49%	6%	
Uskonto, ev.lut.	5	23	5	17		74%			0	6		26%		
Uskonto, ortod.	0	0	0	0					0	0				
Elämäkatsomustieto	1	1	1	1					0	0				
Yhteiskuntaoppi	76	108	36	49	47%	45%	18%		40	59	53%	55%	31%	
Kemia	38	43	22	25	58%	58%	11%		16	18	42%	42%	12%	
Maantiede	22	6	14	2	64%		7%		8	4	36%		6%	
Terveystieto	30	43	23	37	77%		12%		7	6	23%	-	5%	-
Yhteensä, reaaliaineet														
Yhteensä kaikki														

Taulukosta 5 näkyy jo **lyhyiden kielten katoaminen** kartalta ranskaa ja espanjaa lukuun ottamatta. Samalla näkyy **pitkän matematiikan** tasainen tilanne siinä mielessä, että tyttöjen osuus kirjoittajista on noin puolet. Tyttöjen osuuden nousu fysiikan kursseilla ei näy vielä kirjoittaneiden osuudessa eikä myöskään ruotsin ja ranskan syventäviä kursseja opiskelleiden kokonaismäärän lasku. Taitaa olla tosin aika sama, mitä tänne taulukon alle kirjoittelee, koska viimeksikin tästä luettiin vain taulukot.

Reaaliaineissa näkyy joitakin **sukupuolittain eriytyneitä** aineita. Tyttöjen valitsemia ja poikien hylkimiä reaaliaineita ovat **psykologia ja terveystieto**. Poikien aineelta vaikuttaa puolestaan **fysiikka**, koska muutos kurssisuorituksissa (tyttöjen osuus yli puolet syksyllä 2016) ei näy vielä kirjoittajissa. Fysiikkakin on pieni aine, mutta sen kirjoitti keväällä 2016 pojista 23 %.

Isoja reaaliaineita ovat **historia ja yhteiskuntaoppi**. Pojat kirjoittavat niitä vähän enemmän kuin tytöt, mutta tyttöjen määrä ei ole mitenkään vähäinen. **Katsoaineita** (filosofia, uskonnot, elämäkatsomustieto) kirjoittaa niin harva, että sattumalla ja yhdelläkin yksilöllä on suuri tilastollinen merkitys. Melko tasaisesti jakautuvat **biologia, maantiede ja kemia**, jotka ovat yhtä epäsuosittuja aineita sekä tyttöjen että poikien keskuudessa. **Tyttöjen valinnat jakautuvat tasaisemmin** eri aineiden kesken, poikien valinnoissa näkyy kolme suurta keskittymää: fysiikka, historia ja yhteiskuntaoppi. Tämä

viittaa siihen, että pojat seuraavat yksilöllisiä mieltymyksiään vähemmän kuin tytöt.

2.1.4 Oppimateriaalit

Lukion uusi opetussuunnitelma astui voimaan syksyllä 2016: kaikki opetusmateriaalit muuttuivat sähköisiksi ja ylioppilaskoe sähköistyy. Uusia oppimateriaaleja tarkastellaan kvalitatiivisesti ensimmäisen kerran kuluvan lukuvuoden aikana. Samoin on meneillään kartoitus sähköistymisen vaikutuksista sukupuolittain.

2.1.5 Opintosuoritusten arviointi

Seuraavaan taulukkoon 6 on kerätty tietoa tiettyjen kurssien kurssiarvosanoista. Pitkä matematiikka kiinnostaa siksi, että olemme pyrkinneet (ja onnistuneet) nostamaan sitä opiskelevien tyttöjen määrää. Ensimmäisen kurssin keskimääräiset kurssiarvosanat ovat käytännössä samoja, joten tytöillä ei ole syytä lopettaa pitkää matematiikkaa arvosanojen perusteella, jos pojillakaan ei ole. A-englanti on puolestaan ainoa aine, jota kaikki opiskelijat opiskelevat, koska suomikin on jakatunut suomeen äidinkielenä ja suomeen toisena kielenä. A-englannissa keskimääräiset kurssiarvosanat ovat myös liki samat.

Taulukko 6

	kurssiarvosanojen keskiarvo T	kurssiarvosanojen keskiarvo P
Pitkä matematiikka, kurssi 1	7,61	7,59
A-englanti, kurssi 4	7,3	7,34
B-ruotsi, kurssi 1	7,18	6,5
Biologia, kurssi 2	7,21	6,61

Sen sijaan B-ruotsissa pojat saavat ensimmäisestä kurssista huomattavasti alempia arvosanoja kuin tytöt. Ero syntyy jo yläkoulussa. A-englannin kurssiarvosanat kuitenkin osoittavat, ettei erossa ole kyse ”kielipäästä” tms.

Biologian kurssiarvosanoja haluamme katsoa siksi, että biologia on yksi tyttöjen suosimista aineista ylioppilaskirjoituksissa. Toinen kurssi on viimeinen pakollinen kurssi, ja ero muodostuu jo siinä vaiheessa lähes yhtä suureksi kuin B-ruotsissa. BI2-kurssi soluista ja perinnöllisyydestä on erittäin työläs ja vaativa. On vaikea nähdä, miksi se ei kiinnostaisi samoja ihmisiä kuin fysiikka. Kyse lieneekin eri aineiden tarjoamista erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista. Fysiikalla pääsee moneen paikkaan.

2.1.6 Opintojen keskeyttäminen

Opintonsa keskeytti lukuvuonna 2015-2016 yhteensä 53 opiskelijaa. Tyttöjen ja poikien osuus on sama kuin lukioon hyväksytyjen tyttöjen ja poikien. Tytön ja pojan on tilastojemme valossa yhtä (epä)todennäköistä keskeyttää opintonsa.

Taulukko 7

2015-2016	T	P
opintonsa keskeyttäneet	32 (59%)	21 (41 %)
opintonsa samalla vuositasolla aloittaneista	3,70 %	3,70 %

2.1.7 Opinto-ohjaus ja opiskelijahuolto

Opinto-ohjauksessa järjestetään sekä kursseja (yksi pakollinen) että tarjotaan mahdollisuus yksityiseen ohjaukseen opinto-ohjaajan vastaanotolla. Pojat ja tytöt hakeutuvat opinto-ohjaajan vastaanotolle suurin piirtein yhtä usein. Tikkurilan lukion opinto-ohjaajat, jotka ovat pitäneet kirjaa opokäyntien syystä, kuitenkin raportoivat, että tytöt ottavat jonkin verran poikia useammin esille sellaisia ongelmia kuin unihäiriöitä, stressiä ja koulu-uupumusta.

Tikkurilan lukiossa on tarjolla myös kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin palveluja. Kaikki mainitut kuuluvat kuitenkin eri hallinnonalaan (sosiaali- ja terveydenhuolto), eikä meillä ole pääsyä heidän tilastoihinsa. Sen verran kuitenkin todettakoon, että kaikille järjestetään sukupuoleen katsomatta yksi terveystarkastus lukioaikana.

2.1.8. Opiskelijoiden osallisuus

Tikkurilan lukion oppilaskunnan hallituksen sukupuolirakenne vaihtelee vuosittain. Tällä hetkellä oppilaskunnan hallituksen **18 jäsenestä on 9 tyttöjä ja 9 poikia**, eli tilanne on varsin tasa-arvoinen.

Opiskelijat voivat osallistua oppilaitoksen kehittämiseen myös ns. pienryhmissä, joissa he yhdessä opettajien kanssa työstävät lukuvuoden ajan jotakin spesifiä projektia, kuten uutta opinto-opasta tai uutta ekologisempaa lajittelujärjestelmää. Jokaisessa pienryhmässä on yksi opiskelijajäsen, joka saattaa olla poika tai tyttö, kiintiöitä ei ole.

Tikkurilan lukiossa on viime vuosina ollut joka vuosi yksi tai useampia transsukupuolisia opiskelijoita. Heistä käytetään heidän valitsemaansa uutta etunimeä, vaikka henkilötunnus ei olisi vielä vaihtunut. Transsukupuolisten opiskelijoiden kohteluun on haettu konsultaatiota Seta ry:ltä yhdessä opiskelijan kanssa ja heidän oikeuttaan puhua itsestään valitsemansa sukupuolen edustajana henkilötunnuksesta huolimatta on puolustettu Ylioppilastutkintolautakuntaa myöten.

2.1.9. Tilaratkaisut

Koulu on liki kokonaan sukupuolineutraalia tilaa. WC-tiloja on sekä sukupuolen mukaan eriteltyjä että sukupuolineutraaleja. Tyttöillä ja pojilla on liikuntasalin yhteydessä omat pukuhuoneet. Transsukupuoliset ovat saaneet käyttöönsä oman pukuhuoneen. Koulun kierrettyämme silmään ei pistänyt esim. pahaa heteronormatiivisuutta tai sukupuoliin liitettyjä stereotyyppioita.

2.1.10 Oppilaitoksen ohjeet, suunnitelmat ja ohjelmat

Keskeisiä ohjaavia tekstejä ovat opinto-opas, turvallisuusohjeet ja koulun säännöt, jotka on laadittu sukupuolineutraalista näkökulmasta. Tikkurilan lukion turvakansio pitää kaiken muun tärkeän lisäksi sisällään toimintaohjeet epäillyn perhe- tai lähisuhdeväkivallan tai seksuaalisen hyväksikäytön osalta. Ohjeita lievemmissä häirintätilanteissa toimimiseksi ei vielä ole, mutta asia ollaan viemässä johtoryhmään, joka nimittää ohjeet laativan työryhmän.

Opettajien tietoisuutta on nostatettu erilaisilla projekteilla (ruotsin markkinoiminen pojille, ohjauksen tilastointi, opettajan matematiikan tason vaihtajien kanssa käymä keskustelu, fysiikkakyselyn laatiminen jne.) ja keskusteluilla: esimerkiksi joulukuun 2015 opettajakokouksessa käytiin laaja keskustelu homoseksuaalisuudesta puhumisesta opetustilanteessa. Tasa-arvoprojektit esitellään aina myös johtoryhmässä, ja ne otettiin esille myös sivistysviraston vieraillessa 23.11.2016. Tasa-arvosuunnitelma on luonnollisestikin saatavilla opettajien ja opiskelijoiden yhteisessä sähköisessä oppimisympäristössä.

2.2 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Koulu laatii 2-3 vuoden välein tasa-arvosuunnitelman, johon sisältyy sekä ongelmien kartoitusta tilastotietojen ja kyselyjen pohjalta että projekteja, joilla ongelmia pyritään ratkaisemaan.

Uusista projekteista keskeisin liittyy opinto-ohjaukseen. On tärkeää tiedostaa, että monet ainevalinnat liittyvät jatko-opintoihin ja myöhempään elämänuraan. Siksi ura- ja ammatinvalintaohjausta on aikaistettu jo ensimmäiseen lukiovuoteen, että opiskelija ei ainakaan tiedon puutteen takia tekisi tulevaisuuteen haitallisesti vaikuttavia valintoja. Vaikka ensimmäisen vuoden aikana suurin osa opiskelee lähinnä pakollisia kursseja eikä vielä niinkään valitse, mitä opiskelee, on suoritusasolla kuitenkin merkitystä: jos jättää asiat oppimatta, ei voi kenties jatkossakaan muuttaa valintojaan, koska pohjaa ei ole.

Opinto-ohjausta on myös uudistettu siten, että kaikilta kysytään opokäyntien yhteydessä, onko jotakin huolia, joista haluaisi puhua. Tällä pyritään siihen, että myös pojat hakisivat ja saisivat apua huoliinsa, joita heilläkin varmasti on.

Ainakin jonkin verran sukupuolittain eriytyneissä aineissa, kuten ruotsissa, matematiikassa ja biologiassa on tarjolla erityiskurssi, jolle voi tulla opiskelemaan mitä tahansa aiemmilla kursseilla epäselväksi jäänyttä asiaa. Kurssilla opiskelija tekee valitsemiaan tehtäviä ja opettaja neuvoo. Kurssista toivotaan apua suuntaa muuttaneille, jotka ovat ymmärtäneet opiskeltavan aineksen merkityksen vasta myöhemmin.

Pitkät poissaolot selvitetään Tikkurilan lukiossa ns. vuositasorehtorille. Vuositasorehtorit alkavat kartoittaa pitkien poissaolojen syitä sukupuolittain. Kategorioista tulee ensi alkuun karkeita (esim. terveydenhuollon piiriin kuuluva ongelma / sosiaalihuollon piiriin kuuluva ongelma), koska yksilöiden tunnistamattomuus on tärkeää.

Uusi opetussuunnitelma vuodesta 2016 vaatii monipuolisia opetus- ja arviointimenetelmiä. Nämä ovat nyt kehittelyvaiheessa, jonka jälkeen syntyy varmasti myös sukupuolipoliittisesti kiinnostavia uusia näkökulmia ja menetelmiä.

2.3. Arvio aiempien toimenpiteiden toteutumisesta

Nivelvaiheen yhteistyöllä yläkoulujen kanssa on pyritty kiinnittämään huomiota moniin valintoihin, joissa (myös) sukupuoli on merkittävä tekijä. Uskomme, että sillä on vaikutusta, vaikka prosessit ovat hitaita.

B-ruotsiin ja matematiikkaan liittyvien kokeilujen tuloksena olemme perustaneet uudenlaisen tukikurssin molemmille aineille (ks. 2.2).

Matematiikan vaihtajille lisättiin aineenvaihtolomakkeeseen kohta, jossa vaaditaan perustelut. Perustelut käydään läpi matematiikanopettajan tai opinto-ohjaajan kanssa, jolla on tilaisuus oikoa virhekäsityksiä ja muistuttaa jatko-opinnoista. Tulos on ollut hyvä. Fysiikanopiskelijoiden motiiveista ja asenteista tehty kartoitus on jalostunut opettajien ja opinto-ohjaajien neuvonnaksi sekin, hyvin tuloksin. Nyt pitäisi saada ne tytöt, jotka ovat päättäneet jatkaa fysiikan opintoja, vielä osallistumaan ylioppilaskirjoituksiin.

B3-kielten lisäämisellä kurssitarjontimeen siinä vaiheessa, kun osa pojista lopettaa pitkän matematiikan opinnot ja haluaisi ehkä kuitenkin opiskella kieliä, ei ole ollut toivottua vaikutusta. Juuri kukaan ei ylipäätään enää opiskele lyhyitä kieliä.

Opiskelijahuoltopalveluista on infottu moneen kertaan eri vaiheissa opintoja. Koska meillä ei ole soster-puolen tilastoja, emme tiedä, onko tästä ollut hyötyä.

3 YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

Yhdenvertaisuuslain (21/20014) tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Lain 6 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen,

uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lain mukaan viranomaisella on velvollisuus kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti ja tarvittaessa muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

3.1 Arvio yhdenvertaisuuden toteutumisesta

3.1.1 Ikä

Tikkurilan lukiossa opiskelijan mielipiteellä on painoarvoa. Opiskelijoilla on edustus lukion johtoryhmässä, yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä sekä kaikissa opettajien pienryhmissä. Opiskelijaedustajat ovat yleisimmin joko opiskelijakunnan hallituksen jäseniä tai sitten tutoreita. Tämä on sikäli luonnollista, että opiskelijakunnan hallitukseen ja tutoreihin hakeutuvat aktiiviset opiskelijat. Kaikki opiskelijat ovat kuitenkin tervetulleita edustamaan opiskelijakuntaa opettajien pienryhmiin. Tikkurilan lukio johtoryhmässä opiskelijoita edustaa opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja ja yhteisöllisen hyvinvointiryhmän edustajat on valittu tutoreista.

Tikkurilan lukion rehtori on opiskelijoiden tavattavissa kansliassa erikseen ilmoitettavana päivystysaikana. Lukuvuonna 2016-2017 päivystysaika on tiistaisin klo 11.30-13.00. Tämän lisäksi rehtori on tavattavissa koulun aulassa maanantaista perjantaihin ensimmäisen välitunnin aikaan klo 9.45-10.00.

Tikkurilan lukion on opiskelijan työpaikka. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelijoilla on vastuu omista tekemisistään. Apua on aina saatavilla mutta Tikkurilan lukiossa halutaan rohkaista opiskelijoita omaan aktiivisuuteen. Ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat ja vuositasojen vastuurehtorit toki seuraavat opiskelijoiden opintomenestystä ja poissaoloja sekä puuttuvat tarvittaessa asioiden kulkuun.

3.1.2 Etninen tausta, kieli ja kansalaisuus

Tikkurilan lukiossa opiskelee lukuvuonna 2016-2017 yhteensä 1178 opiskelijaa joista 171 on maahanmuuttajataustaisia. Ensimmäisen vuoden 388 opiskelijasta 72 on maahanmuuttajataustaisia ja heistä suomi toisena kielenä –opiskelijoita on 45. Tikkurilan lukiossa on jo vuodesta 2001 saakka toiminut kansainvälinen IB Diploma Programme, johon on vuosien saatossa osallistunut yli sata maahanmuuttajataustaista opiskelijaa. Voisikin sanoa, että monikulttuurisuus on Tikkurilan lukiossa läsnä sekä opiskelijoiden että opetussuunnitelman muodossa.

Tikkurilan lukiossa on jo usean vuoden ajan toiminut alun perin maahanmuuttajataustaisille nuorille tarkoitettu Study Cafe sekä koripallokerho. Koska monikulttuurisuus on Tikkurilan lukiossa läsnä jokaisena päivänä niin Study Cafesta ja koripallokerhostakin on muodostunut kaikkien Tikkurilan lukion opiskelijoiden yhteinen kohtauspaikka.

Koulun henkilökunnalla on aivan varmasti riittävä osaaminen kohdata erilaisista taustoista tulevat opiskelijat. Haaste muodostuu kuitenkin siitä, että maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla on luonnollisesti hieman heikompi suomen kielen osaaminen kuin muilla Tikkurilan lukion opiskelijoilla. Tämä taas aiheuttaa haasteita opiskelijoiden kurssisuoritusten arviointiin. Opiskelijoiden osaamisen arviointi on aiemmin perustunut pääasiassa kurssikokeeseen ja muihin kirjallisesti arvioituihin. Tämäkin tilanne on pikkuhiljaa muuttumassa. Uuden opetussuunnitelman myötä opiskelijoiden osaamista tullaan arvioimaan entistä monipuolisemmin ja mikä tärkeintä, opettajan tulee sopia arviointikäytännöistä yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Suomea osaamattomien huoltajien on mahdollista saada vanhempainiltoihin tulkkipalvelua. Tätä mahdollisuutta on käytetty kuitenkin hyvin vähän. Suomea osaamattomat opiskelijat opiskelevat IB-linjalla, jonka opetus- ja ohjauskielenä on englanti.

Lukuvuoden 2015-2016 aikana maailmalla sattui ja tapahtui. Terroristien hyökkäykset Eurooppaan aiheuttivat huolta myös Tikkurilan lukion opiskelijoissa. Pelko ja huoli purkautuivat joissain harvoissa tapauksissa asiattomana kielenkäyttönä. Näissä tapauksissa puhe liikkui yleisellä tasolla eikä kohdistunut suoraan kehenkään eri etnisen taustan omaavaan opiskelijaan. Tikkurilan lukion turvallisuus- ja kriisiryhmä sekä yhteisöllinen hyvinvointiryhmä seurasivat aktiivisesti tilannetta ja antoivat opettajakunnalle ohjeita, miten asiattomaan kielenkäyttöön tulee puuttua. Tarvittaessa rehtori otti asian suoraan puheeksi asiattomaan kielenkäyttöön syyllistyneen opiskelijan kanssa.

Tikkurilan lukio julistautui muutama vuosi sitten syrjinnästä vapaaksi alueeksi. Syrjinnästä vapaa alue -kampanja on kaikenlaisen syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän vastainen tiedotuskampanja, jonka avulla Tikkurilan lukio ja muut kampanjaan liittyneet organisaatiot ja työyhteisöt tuovat julki sitoutumisensa syrjimättömyyden periaatteeseen. Syrjinnästä vapaaksi alueeksi julistautuminen merkitsee syrjinnän vastustamista, siihen puuttumista sekä ihmisten yhdenvertaisuuden tunnustamista. Julistautuminen on myös merkki siitä, että Tikkurilan lukio toivottaa kaikki ihmiset tervetulleiksi riippumatta sukupuolesta, iästä, etnisestä taustasta, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

3.1.3 Seksuaalinen suuntautuminen

Tikkurilan lukion ovet ovat avoinna kaikille opiskelijoille seksuaaliseen suuntautuneisuuteen katsomatta. Uudehkona kouluna Tikkurilan lukiossa on käytössä runsaasti yksittäisiä WC-tiloja, monista kouluista tuttuja yhteisiä WC-tiloja ei Tikkurilan lukiossa ole lainkaan. Ainoastaan muutamat WC-tilat auditorion läheisyydessä on merkitty erikseen tytöille tai pojille, muut WC:t on tarkoitettu molemmille sukupuolille. Opiskelijan ei siis tarvitse valita WC-tilaa sukupuolensa perusteella. Liikuntatunneilla opiskelijan on mahdollista pyytää opettajaa avaamaan kolmas pukuhuone, jos hän kokee

tarvetta vaihtaa vaatteensa tai käydä suihkussa yksityisesti.

Terveydenhoitajilla ja terveystiedon opettajilla on suuri vastuu ns. hetero-olettamuksen kumoamisesta. Lukuvuoden 2016-2017 aluksi terveydenhoitajat jakoivat opettajille koulutusmateriaalin sukupuolisensitiivisyyteen liittyen. Materiaalissa käsiteltiin muun käsitteitä, joissa on hetero-olettaus. Tällaisia käsitteitä olivat muun muassa sukupuolitauti (seksitauti), tyttö- tai poikaystävä (kumppani), isä tai äiti (huoltajat/kotiväki).

Viimeinen onnistunut kouluterveyskysely toteutettiin Tikkurilan lukiossa vuonna 2013. Kouluterveyskyselyn tuloksista ilmeni, että lähes puolet Tikkurilan lukion toisen vuosikurssin opiskelijoista oli kokenut kyselyä edeltävänä vuotena seksuaalista häirintää. Yleisin seksuaalisen häirinnän muoto oli nimittely (huorittelu, homottelu). Tikkurilan lukion johtoryhmä päätti selvittää, missä seksuaalista häirintää tapahtuu ja arviomme asian laidasta osoittautui oikeaksi: seksuaalista häirintää tapahtui pääasiassa koulun ulkopuolella ja perjantai-iltaisina/viikonloppuisin. Seksuaaliseen häirintään reagoitiin koulun toimesta asettamalla nollatolanssi kiroilulle ja asiattomalle kielenkäytölle. Tikkurilan lukio liittyi vuonna 2014 ei meidän koulussa –kampanjaan, jonka on tarkoitus tehdä seksuaalinen häirintä näkyväksi ja tarjota keinoja puuttua siihen varhaisessa vaiheessa.

Erilaiset perhe- ja parisuhdemallit otetaan huomioon muun muassa siten, että koulussa ei automaattisesti puhuta isistä tai äideistä vaan huoltajista ja kotiväestä.

3.1.4 Vammaisuus

Uudehkona oppilaitoksena Tikkurilan lukiossa esteettömyys toteutuu hyvin. Koulussa on hissi, johon mahtuu sähköpyörätuoli. Luokkatilat ovat kohtuulliset tilavia ja muutamia erikoisluokkia lukuun ottamatta luokkien kalusteet ovat helposti siirrettäviä. Opiskelija voi käyttää muistiinpanojen tekemiseen tietokonetta, jos käsin kirjoittaminen on vaikeaa tai peräti mahdotonta.

Kaikkia opiskelijoita kohdellaan samalla tavalla mutta positiivinen erityiskohtelu toki sallitaan. Opiskelija voi perustellusta syystä suorittaa itsenäisesti kursseja, joiden suorittaminen itsenäisesti ei normaalisti ole mahdollista. Lukiolain 13§ mukaan opiskelija voidaan rehtorin päätöksellä vapauttaa aineen opiskelusta, jos se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä. Liikuntavammaisen opiskelijan kohdalla tällainen vapautusaine on tyypillisesti liikunta.

Opiskeluun tarvittava materiaali on esteettömästi kaikkien saatavilla pois lukien kirjaston lähilylyillä olevat kirjat sekä luonnontieteiden laboratorioluokkien lähilylyillä oleva materiaali. Kirjastonhoitaja ja aineenopettajat auttavat luonnollisesti opiskelijaa tällaisten aineistojen ja materiaalien kanssa.

Vammaisen opiskelijan aloittaessa opinnot Tikkurilan lukiossa käy rehtori hänen kanssaan läpi opiskeluun liittyviä erityisjärjestelyjä. Opintojen edetessä puheeksi otetaan

ylioppilastutkinnoissa mahdollisesti käytettävät erityisjärjestelyt. Tikkurilan lukiossa opiskelleilla vammaisilla opiskelijoilla on ollut tarpeen mukaan apuna henkilökohtainen avustaja. Toisen asteen koulutuksessa koulut eivät tarjoa henkilökohtaista avustajaa mutta tarvittaessa tiedottavat vammaista opiskelijaa, miten ja mistä henkilökohtaista avustajaa voi hakea.

3.1.5 Uskonto, vakaumus tai mielipide

Tikkurilan lukiossa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita. Alla katkelma Vantaan lukioiden yhteisen opetussuunnitelman kappaleesta 1.2.2 Arvoperusta: ”Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.”

3.2 Toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Tikkurilan lukion on jo nykyisellään yhdenvertainen oppilaitos. Käynnissä olevat kampanjat (syrjinnästä vapaa alue sekä ei meidän koulussa) nostetaan määrääjain esille ja niistä tiedotetaan huoltajia esimerkiksi vanhempainilloissa.

Kehittämistä vaatii maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden oppimisen arviointi. Vaikka arviointi onkin monipuolistunut niin vieläkin opiskelijan osaamisen arvioinnissa painottuvat kirjalliset tuotokset. Opettajia muistutetaan tasaisin väliajoin siitä, että kurssin arviointiperusteet on sovittava yhdessä opiskelijoiden kanssa ja opiskelijoilla on oikeus saada arviointiperusteet kirjallisessa muodossa. Opiskelijalla on myös oltava mahdollisuus osoittaa osaamisensa muutoinkin kuin kirjallisin tehtävin, jos se antaa paremman kuvan opiskelijan osaamisen tasosta. Tällaisia osaamisen esittämisen tapoja onkin jo käytetty esimerkiksi osana oppiaineen päättöarvosanan korotuskuulustelua.

Kiroiluun kohdistuvaa nollatoleranssia jatketaan ja mahdolliseen vihapuheeseen reagoidaan nopeasti ja tiukasti.

4 SEURANTA- JA PÄIVITYSSUUNNITELMA

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sovittuja toimenpiteitä ja niiden vaikutusta arvioidaan yhteisöllisen hyvinvointiryhmän sekä johtoryhmän toimesta vuosittain järjestettävänä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja johtoryhmän vetäytymispäivissä. Taulukot päivitetään joka toinen vuosi. Aloitettuja projekteja seurataan kerättyjen tilastojen avulla ja uusia kehitetään.